

The Gleaner

Vol 1 (1963)

Η βιβλιοθήκη του Θεόφιλου Καμπανίας (Ο πνευματικός κόσμος ενός φιλελεύθερου Δεσπότη)

Δημήτριος Σ. Γκίνης

doi: [10.12681/er.9590](https://doi.org/10.12681/er.9590)

Copyright © 2016, Δημήτριος Γ. Γκίνης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Γκίνης Δ. Σ. (2016). Η βιβλιοθήκη του Θεόφιλου Καμπανίας (Ο πνευματικός κόσμος ενός φιλελεύθερου Δεσπότη). *The Gleaner*, 1, 33–40. <https://doi.org/10.12681/er.9590>

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΑΜΠΑΝΙΑΣ

(Ο πνευματικός κόσμος ενός φιλελεύθερου Δεσπότη)

Είναι πάντα ζωντανή, όσο και φυσική, η περιέργειά μας να πληροφορηθούμε, ποιὰ βιβλία αποτελοῦσαν τὴν πνευματικὴ τροφὴ ἑνὸς ἀρχηγοῦ, ἢ καὶ ἑνὸς ἐκλεκτοῦ ὁπαδοῦ, τοῦ νεοελληνικοῦ διαφωτισμοῦ. Κι' ὁμως σπάνια μποροῦμε νὰ τὴν ικανοποιήσουμε. Ἀ. χ. δὲν ξέρουμε ἀκριβῶς ποιὰ βιβλία περιεῖχεν ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Κοραΐ, γιατί ἡ συμβολαιογραφικὴ ἀπογραφή τῶν βιβλίων του, ποὺ ἀνακάλυψε τελευταία ὁ Π. Ἐνεπεκίδης,¹ δὲν μᾶς ικανοποιεῖ τέλεια, ἀφοῦ πολλὰ βιβλία περιγράφονται μὲ τὴν ἀόριστη φράση: «un lot de livres». Πάλι τὰ βιβλία του, ὅσα σωθήκανε στὴ Βιβλιοθήκη Κοραΐ τῆς Χίου, εἶναι γνωστὸ πῶς αποτελοῦν ἓνα μέρος μονάχα τῆς βιβλιοθήκης τοῦ σοφοῦ Χιώτη.² Χειρότερη ἀκόμα εἶναι ἡ περιήλωση τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κωνσταντίνου Νικολόπουλου, ποὺ ἀποτελεῖ σήμερα τὴ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ἀνδρίτσαινας: ὠρισμένες φήμες ἀνέβαζαν τὸν ἀρχικὸν ἀριθμὸ τῶν βιβλίων τῆς—ποὺ τὴν θεωροῦσανε στὴν ἐποχὴ τῆς σὰν μιὰν ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες ἰδιωτικὲς βιβλιοθήκες τῆς Γαλλίας—ὅταν πρωτοέφθασε στὸ Κατάκωλο, στὰ 1844, σὲ σαράντα χιλιάδες καὶ ζήτημα εἶναι, ἂν σώζεται σήμερα τὸ ἓνα δέκατο! Ἀπὸ τὶς ἰδιωτικὲς βιβλιοθήκες ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρουν ἐδῶ καὶ ποὺ ἔχουμε τὸν κατάλογό τους, θ' ἀναφέρω τοῦ Γεωργίου Ζαβίρα στὴ Βουδαπέστη, ἀπὸ τὸν Ἀνδρέα Graf (1935) καὶ τοῦ Θεοφίλου Κατρη στὴν Ἄνδρο, ἀπὸ τὸν Ἀντ. Τηλιακὸ (1936).³

Θ' ἀσχοληθῶ σήμερα μὲ τὴ βιβλιοθήκη τοῦ Θεοφίλου, ἐπισκόπου (1745-1795) Καμπανίας. Τὰ λίγα ποὺ ξέρουμε γιὰ τὸν ὑπέροχον αὐτὸν

1. *Documents notariiaux inédits sur Adamantios Coray, tirés des archives d'une étude parisienne et des archives de la Seine* (Berlin 1959), ἰδίως σ. 15—40.

2. Βασικὸ ἔργο γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Βιβλιοθήκης αὐτῆς: Σ. Δ. Καββάδα, *Ἡ ἐν Χίῳ Βιβλιοθήκη Κοραΐ* (ἱστορία—Κατάλογος χειρογράφων), Ἀθήνα 1933.

3. Μ' αὐτὴν τὴν εὐκαιρία, θὰ ἤθελα νὰ ὑπενθυμίσω τὴν ὑπαρξὴ, στὸ Πλωμάρι τῆς Μυτιλήνης, μιᾶς μικρῆς Βιβλιοθήκης «Βενιαμὶν τοῦ Δεσπίου», ποὺ συγκροτήθηκε ἀπὸ τὰ βιβλία τοῦ σοφοῦ δασκάλου· μιὰ σχετικὴ ἔρευνα θὰ εἶτανε ἴσως ἀπὸ πολλὰς πλευρὰς ἐνδιαφέρουσα.

Δεσπότη, τὰ μάζεφα, με στοργή, στην Εισαγωγή (σελ. ι'-μθ') τῆς έκδοσης τοῦ «Νομικοῦ» του (Θεσσαλονίκη 1960). Τὰ βιβλία του δὲν ἐσώθηκαν, ἀφοῦ δὲν ἐσώθηκεν, ὅπως μᾶς βεβαιώνει ὁ Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης, ἴ οὔτε κἂν ἡ ἀνάμνηση ἀπὸ τὸ φωτεινὸ πέρασμά του στὸ μικρὸ χωριὸ Κουλακιά, πὸ εἶτανε ἡ ἔδρα τῆς ταπεινῆς ἐπισκοπῆς του. Ἔχουμε ὁμως μιὰ ἄλλη σπουδαία πηγὴ γιὰ ν' ἀνασυγκροτήσουμε στὸ χαρτὶ τῆ βιβλιοθήκη, ἣ τουλάχιστο μέρος τῆς βιβλιοθήκης, τοῦ φιλελεύθερου δεσπότη: κί' αὐτὴ εἶναι οἱ πέντε μεγάλοι τόμοι τοῦ «Κοινάριου» του,³ πὸ περιέχουν τὶς σημειώσεις του ἀπὸ τὰ βιβλία πὸ μελετοῦσε ἀπὸ τὰ 1760 ἕως τὰ 1792. Ὁ τὴν ἐποχὴν ἐκείνη δὲν εἶτανε, βέβαια, γνωστὸ τὸ σύστημα τῶν δελτίων, γιὰ τὴν ἀποταμίευση τῶν γνώσεων ἀπὸ τὸ διάβασμα καὶ ὁ Θεόφιλος χρησιμοποιεῖ τὸ ἔξολο σύστημα τοῦ γραψίματος σὲ τετράδια, με ἀποσπάσματα καὶ περιλήψεις ἀπὸ τὰ βιβλία πὸ διάβαζε, προσπαθώντας με τὰ συχνὰ εὐρετήρια νὰ κάνει τὸ πελώριο ὄλικὸ πὸ μαζεύτηκε, πὸ εὐχρηστο. Ἀπὸ τοὺς ὀκτὼ ὁμως τόμους τῶν σημειώσεων του σωθῆκανε μόνο οἱ πέντε (1 ἕως 4 καὶ 8).⁴ λείπουνε δηλαδὴ οἱ τόμοι 5 ἕως 7 καὶ ἴσως ἡ συνέχεια, μετὰ τὸν τόμο 8. Τὸ «Κοινάριον», ὅπως ὀνοματίζει ὁ Θεόφιλος τὶς σημειώσεις του αὐτές, ἴσως ἀπὸ τὸ λατινικὸ coena, πὸ εἶναι πάλι παρμένο ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ «κοινή» (τράπεζα), εἶτανε ὁ τόπος ὅπου εὗρισκε τὴν πνευματικὴ τροφή του. Οἱ πέντε τόμοι πὸ σώθηκαν, σὲ μεγάλο σχῆμα ἀπὸ 1586 πυκνογραμμένα φύλλα, δίνουν ἀναλογία, γιὰ τοὺς ὀκτὼ τόμους, πάνω ἀπὸ 2500 φύλλα. Μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ ἀκόμα πὸς τὸ Κοινάριο εἶναι ἀπὸ μιὰν ἀποψη καλλίτερο, ἀπὸ τὸ νὰ βρῖσκαμε τὸν κατάλογο τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Θεόφιλου, γιὰτὶ σὲ κάθε βιβλιοθήκη βρῖσκονται συχνὰ καὶ βιβλία κατὰ τύχην, πὸ δὲ σημαίνει ἡ παρουσία τους, πὸς καὶ διαβάστηκαν ἀπὸ τὸν κάτοχό τους, ἐνῶ τὰ βιβλία πὸ περνοῦνε μέσα στὸ Κοινάριο, ἀναγκαστικὰ διαβάστηκαν καὶ ξαναδιαβάστηκαν ἀπὸ τὸν Θεόφιλο καὶ ἀποκλείεται ἡ κατοχὴ τους νὰ εἶτανε τυχαία.

Ἀξιοπρόσεκτο εἶναι ἀκόμα πόσο γρήγορα ἐπληροφορεῖτο ὁ Θεόφιλος τὴν ἐκδοση νέων βιβλίων καὶ πόσο γρήγορα κατῴρθωνε νὰ τ' ἀποκτήσῃ. Π. χ. τὰ ὑπ' ἀριθ. 41, 91, 94, 123, 124, 134 βιβλία.

1. «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά», 2 (1927), σ. 56-57.

2. Βλ. ἀνακοίνωσή μου στὴν Ἀκαδημία τῶν Ἀθηνῶν, στὰ «Πρακτικά», 32 (1957), σ. 247-251 καὶ τὴν ἐκδοσή μου τοῦ «Νομικοῦ» τοῦ Θεοφίλου (Θεσσαλονίκη 1960), σ. λ'-λα'.

3. Στὸν τ. Α', φ. 362β: αψξ' Μαῖου κε', στὸν τ. Η' φ. 7β: 21 Ἰουλίου 1792.

4. Βρῖσκονται στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη, χφ. 3050 (=τ. Α'), 3051 (=Β'), 3052 (=Γ'), 3053 (=Δ') καὶ 3048 (=Η').

Σὲ ξένη γλῶσσα βιβλία δὲν ἀναφέρει ὁ Θεόφιλος, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα λατινοελληνικὸ λεξικὸ νομικῶν ὄρων. Δὲν εἶναι γνωστὸ ἂν εἴξερε καμμιά ξένη γλῶσσα· οὔτε φαίνεται νὰ ταξείδεψε στὴ Δύση· γενικά, δὲν εἶτανε εὐκολοσ στις μετακινήσεις: ¹ ἀπὸ τὰ Γιάννενα, ὅπου γεννήθηκε, πῆγε στὴν Κοζάνη· κάποτε πῆγε στὸ μοναστήρι τοῦ ἁγίου Διονυσίου, στὸν Ὀλυμπο, στὴ Θεσσαλονίκη δυὸ ἢ τρεῖς φορές, στὴ Βέροια στὰ 1773, καί, φυσικά, στὰ χωριά τῆς μικρῆς ἐπισκοπῆς του.

Παρέλειψα ἓνα ἢ δύο βιβλία, ² ποὺ ὁ Θεόφιλος ὁμολογεῖ πὼς τὰ διάβασε ἀλλοῦ καὶ ποὺ δὲν εἶτανε δικὰ του.

Σὲ κάθε βιβλίο σημειῶνω τὸν τόμο καὶ τὰ φύλλα τῶν σημειώσεων, γιὰ ὅσους θὰ ἤθελαν ν' ἀναζητήσουν περισσότερες λεπτομέρειες γιὰ κάποιον βιβλίο καὶ σὰν ἔνδειξη, πόσα—πολλά ἢ ὀλίγα—ἔσημείωσε γιὰ κάθε βιβλίον ὁ Θεόφιλος.

Ἐδίστασα, μήπως εἶτανε πιὸ σωστὸ, νὰ κατατάξω τὰ βιβλία σὲ ἀλφαβητικὴ σειρὰ τῶν συγγραφέων· ἐπροτίμησα νὰ τὰ βάλω στὴ χρονολογικὴ σειρὰ τοῦ διαδόσματος τους, γιὰτι ἔτσι βλέπουμε ποιά βιβλία κίνησαν πρῶτα τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Θεόφιλου καὶ ποιά ὕστερα, μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου καὶ τὴν πνευματικὴ ἐξέλιξη τοῦ σοφοῦ ἱεράρχη.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

1. Ἀρέθα, Σύνοψις ἐκ τῶν Ἀνδρέου εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν πεπονημένων. Α' φ. 1-6. (ἔκδοσις 1532). Ἐξέπεσαν ἀπὸ τὸ χφ.
2. Διάγνωσις περὶ τῶν θρόνων, τῶν ὑποκειμένων τῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν λοιπῶν θρόνων. Τύποι διαζυγίων καὶ ἐπισκοπικῶν γραμμάτων. (Προφανῶς ἀπὸ κάποιον Νομοκάνονα). Α' φ. 48α-52α.
3. Σύντομος ἐπιτομὴ περὶ στοιχείων χρονολογίας. Α' φ. 55α-57β.
4. Εὐγενίου τοῦ Βούλγαρη, Περὶ τῶν παλιρροῶν, μετὰ τῆς πρὸς Θεόφιλον ἐπιστολῆς. Α' φ. 59α-68β.
5. Χρυσοστομικοὶ τόμοι, 1-13. Α' φ. 69α-176β. (Migne, P.G. τ. 47-64).
6. Ἰουστίνου, φιλοσόφου καὶ μάρτυρος, Κατὰ Τρύφωνος Ἰουδαίου. Α' φ. 177α-178β. (Migne, P.G. τ. 6, 472 ἐπ.).
7. Μεγάλου Ἀθανασίου, Ἔργα, τ. 1-2. Α' φ. 179α-200β.
8. Ὠριγένους, Ἔργα, τ. 1-3. Α' φ. 200β-293α.
9. Φωτίου, Βιβλιοθήκη. Α' φ. 293α-316β καὶ Δ' φ. 35β-43α.

1. Στὰ 1782 γράφει ὁ Θεόφιλος: «Ἐγήρασα καὶ βαρύνομαι τὰς ὁδοιπορίας». (Γράμμα του δημοσιευμένο ἀπὸ τὸν Μαργ. Κωνσταντινίδη στὸ π. «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος», 12 (1913), σ. 352.

2. Π. χ. τ. Α' φ. 22α-66β, τ. Δ' φ. 119α.

10. Φωτίου, Ἐπιστολαί. Α' φ. 317α-318α.
11. Εὐγενίου τοῦ Βούλγαρη, Περὶ τῆς τῶν πρωτοπλάστων χάριτος. Α' φ. 318β-335β καὶ 360β-361β.
12. Νικολάου Μαυροκορδάτου, Πολιτικὸν Θέατρον (Λειψία 1768). Α' φ. 336α-361β.
13. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Κατὰ Λατίνων, τ 1-2. Α' φ. 362α-376α.
14. Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου, Σύνταγμα περὶ τῶν αἰτίων τοῦ Σχίσματος. Α' φ. 376β-462β.
15. Ἰω. Βέκκου, Βησσαρίωνος, Δημητρίου Κυδωνῆ, «ἐν Ρώμῃ τετυπωμένον... καὶ ὑπὲρ Λατίνων, ἐν ᾧ συγγράφουσι πολλοί». Α' φ. 463.
16. Αὐγουστίνου, Περὶ ἁγίου Πνεύματος. Α' φ. 464α-477β.
17. Περὶ τῆς γνώσεως τῆς ἀληθοῦς ζωῆς. Διάλογοι. Α' φ. 477β-479β.
18. Νικολάου, πάπα Ρώμης, Ἐπιστολὴ πρὸς Κωνσταντῖνον βασιλέα Ρωμαίων (1451). Μετάφρ. Θεοδ. Γαζή. Α' φ. 479β-482β.
19. Μακαρίου, Εὐαγγελικὴ Σάλπιγξ (6' ἔκδ. 1758). Α' φ. 483α-483β.
20. Ἰπποκράτους, Περὶ διαίτης, τὸ δεύτερον. Α' φ. 484α-488α.
21. Γεωργίου Φατσέα, Γραμματικὴ Γεωγραφικὴ (1760). Α' φ. 488β-504α.
22. «Ἄξιονημόνευτα τινὰ καὶ παροιμίαι». Β' φ. 76-126.
23. Μεγάλου Βασιλείου, Ἔργα, τ. 1-3 (ἔκδ. Παρισίων). Β' φ. 13α-78β.
24. Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου, Περὶ προορισμοῦ. Β' φ. 78β-79α, Γ' φ. 121α.
25. Γρηγορίου Νύσσης, Κατ' Εὐνομίου, περὶ Μετανοίας. Β' φ. 79β-86α.
26. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, τ. 1-2 (ἔκδ. Κολωνίας). Β' φ. 86β-145α.
27. Πρακτικὰ τῆς Γ' Οἴκουμ. Συνόδου ἐν Ἐφέσῳ. Β' φ. 146α-156β.
28. Ἐκ τοῦ Δοσιθέου, «Περὶ Νικηφ. Βλεμμύδου τινὰ». Β' φ. 157α-158β.
29. Ἱεροκλέους, Περὶ προνοίας. Β' φ. 158β-159α.
30. Αἰλλίου Ἀριστείδου, (ρητὰ, παροιμίαι). Β' φ. 159β-161β.
31. Μελετίου Συρίγου, Συνοπτικὴ ἐξήγησις τῆς θείας λειτουργίας (1655). Β' φ. 162α-172α.
32. Ζητημάτων θεολογικῶν Λύσεις, ἐκδοθεῖσαι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ρήτορος, πρὸς τοὺς Ἑγγλέζους (1670). Β' φ. 173α-180α.
33. Δοσιθέου, Τόμος Ἀγάπης (Ἰάσιον 1698). Β' φ. 181α-210α.
34. Συμεῶν Θεσσαλονίκης, Τυπικόν. Β' φ. 210β-211α.
35. Ἐπιστολὴ Εὐγενίου τοῦ Βούλγαρη πρὸς ἓνα φίλον. (Ἐδημοσιεύθη ἀπὸ τὸν Ἐπαμ. Σταματιάδη, π. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», 4 (1883-4), σ. 387-388). Β' φ. 279α.
36. Εὐσταθίου, Παρεκβολαὶ εἰς τὸν Ὅμηρον. Γ' φ. 3α-8β.
37. Περὶ τινῶν σχημάτων, παρὰ Γραμματικοῖς. Γ' φ. 9α.
38. Περὶ τῆς ξριδος τῶν κολλύδων. Γ' φ. 10α-12α.

39. Μάρκου Ἀντωνίνου, βασιλέως Ρώμης, (ρητά). Γ' φ. 136-146.
40. Εὐγενίου τοῦ Βούλγαρη, Λογική (1766). Γ' φ. 16α-34α.
41. Ἡλιοδώρου, Αἰθιοπικά (1790). Γ' φ. 34α-386.
42. Ἴπποκράτους, (*Αφορισμοί, Προγνωστικά, Ἐπιδημιαί, Δίαιτα, κλπ.). Γ' φ. 39α-636.
43. Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, Ἰουδαϊκά (1716). Γ' φ. 64α-79α.
44. Περί τῶν διχονοιῶν τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Πολωνίας, Δοκίμιον τοῦ Βολταίρου καὶ Σχεδιάσμα περὶ ἀνεξιθρησκείας Εὐγενίου τοῦ Βούλγαρη (1768). Γ' φ. 79α-82α.
45. Τῶν ἁγίων Συνόδων... συνάθροισις..., Σπυρίδωνος Μήλια (1761), τ. 1-2. Γ' φ. 82α-107α.
46. Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, Ὁμιλῖαι (1559). Γ' φ. 108α-111α.
47. Μεθοδίου τοῦ Ἀνθρακίτου, Βοσκὸς λογικῶν προβάτων (1708). Γ' φ. 1116-113α.
48. Ἱεροκλέους, Ὑπομνήματα εἰς τὰ πυθαγόρεια ἔπη. Γ' φ. 113α-115α.
49. Μιχαήλου Ἀποστολίου, Παροιμῖαι (1619). Γ' φ. 1156-120α.
50. Δημητρίου τοῦ Κυδῶνῃ, Περί τοῦ καταφρονεῖν τὸν θάνατον (1553). Γ' φ. 1206.
51. Ἀχιλλέως Τατίου, Τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα. Γ' φ. 121α-123α.
52. Ἐπιφανίου, ἐπισκ. Κωνσταντίας, α) Πανάρια, ἦτουν Κιβώτιος, β) Ἀγκυρωτὸς (1622). Γ' φ. 1246-1436.
53. Περί μιμήσεως τοῦ Χριστοῦ. Γ' φ. 123α-124α καὶ Η' φ. 616-65α.
54. Ἀργέντη, Περί ἀζύμων (Δειψία 1760). Γ' φ. 134α-1386.
55. Ἰωάννου Καρυοφύλλῃ, Ἐγχειρίδιον περὶ τινῶν ἀποριῶν καὶ λύσεων (1697). Γ' φ. 138α-1396.
56. Θεοδωρήτου, ἐπισκ. Κύρου, Ἔργα, τ. 1-5. Γ' φ. 144α-1486.
57. Μαξίμου Μαργουνίου, Ἐπιστολαί. Γ' φ. 1486-149α.
58. Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, Ὁρθόδοξος Διδασκαλία. Γ' φ. 151α-1546.
59. Ἀρμενοπούλου, Ἐξάβιβλος, μετάφρασις Ἀλ. Σπανοῦ (1744). Γ' φ. 155α-1786 καὶ 235-238.
60. Ματθαίου Βλαστάρῃ, Σύνταγμα κατὰ στοιχείον, τ. 1-2 (1672). Γ' φ. 178β-1796 καὶ Δ' φ. 119α-1226.
61. Θεοφίλου Ἀντικήνσορος, Ἰνστιτούτα, τ. 1-2. Γ' φ. 180α-2386.
62. Μιχαήλ Ψελλοῦ, Σύνοψις Νόμων (1632 ἢ 1751). Γ' φ. 239α-243α καὶ Δ' φ. 2426-246α.
63. Αἰσχίνου, Λόγοι. Γ' φ. 2436-2456.
64. Δημοσθένους, Λόγοι. Γ' φ. 2436-2456.

65. Αίλιανου τοῦ Σοφιστοῦ, Περί ζώων ιδιότητος (1744). Γ' φ. 246α-248α.
66. Δημητρίου Φαληρέως, Περί ἔρμηνειας. Γ' φ. 249α-258α.
67. Τιθήριου, Περί τῶν παρὰ Δημοσθένει σχημάτων. Γ' φ. 258α-259β.
68. (Ἄωνόμου), Περί ρητορικῆς. «Ἡ ρητορικὴ ἐστὶν ἐπιστήμη τοῦ καλοῦ...». Γ' φ. 260-261α.
69. Σεβήρου, σοφιστοῦ Ἀλεξανδρέως, Ἠθοποιία. Γ' φ. 261α-262α.
70. Διονυσίου Λογγίνου, Περί ὕφους. Γ' φ. 262α-273β.
71. Νομικὸν Λεξικὸν λατινικόν, ἔρμην. ἑλληνιστί. Γ' φ. 274α-310β.
72. Συνοδικὴ Διάγνωσις ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, περὶ τοῦ ἐν τῷ Μυστηρίῳ κυριακοῦ σώματος. Δ' φ. 6α-9β. (ἴσως χειρόγραφο).
73. Ρολλίν, Ἱστορία παλαιὰ τῶν Αἰγυπτίων... μεταφρασθεῖσα.. παρὰ Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου (Βενετ. 1750), τ. 1-16. Δ' φ. 11α-20β.
74. Ἐπιγραμματάριον. Βιβλία α'-ζ'. Δ' φ. 206-226.
75. Διοκλέους τοῦ Καρυστίου, Ἐπιστολὴ προφυλακτικὴ (ιατρικὴ). Δ' φ. 226-24α.
76. Νικολάου ἱατροῦ ἐκ Βελισδονίου Ἀγράφων, Ἑλληνικῶν, παλαιῶν τε καὶ μεταγενεστέρων ἱατρικῶν ἐπιτομὴ. Δ' φ. 24α-25β.
77. Πόθεν ἀναβαθμοὶ κέκληνται καὶ διατὶ ἐν ταῖς ἀναστασίμοις τῶν ἡμερῶν μόνον ψάλλονται. Δ' φ. 256-27α.
78. Συμειῶν Θεσσαλονίκης, Ἄπαντα (1783). Δ' φ. 276-30α.
79. Ἰωάννου Ξιφιλίνου, Ἐπιτομὴ Δίωνος (Ρωμ. Ἱστορία). Δ' φ. 30α-32β.
80. Νικηφόρου Γρηγοροῦ, Ρωμαϊκὴ Ἱστορία, τ. 1-2 (1702, 1729). Δ' φ. 326-346.
81. Νεῖλου, ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης. Δ' φ. 35α.
82. Φωτίου, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Ἐπιστολαί. Δ' φ. 356-43α.
83. Γρηγορίου Νύσσης, τ. 1-2. Δ' φ. 436-63α.
84. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, τ. 1-6 (P.G. τ. 68-77). Δ' φ. 63α-102β.
85. Ἰσιδώρου, Ἐπιστολαὶ καὶ ἔρμηνεῖα Ἀγ. Γραφῆς. Δ' φ. 1026-117α.
86. Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ, Χρονικὸν διὰ στίχων. Δ' φ. 117α-118α.
87. Μεθοδίου, ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος, Συμπόσιον Παρθένων. Δ' φ. 123α-126α.
88. Ξενοφώντος Ἐφεσίου, Τὰ κατὰ Ἀνθίαν καὶ Ἀβροκόμην. Δ' φ. 126α.
89. Χαρίτωνος Ἀφροδισιέως, Τὰ κατὰ Χαιρέαν καὶ Καλλιρρόην. Δ' φ. 1266-128α.
90. (Ἄωνόμου), Ἱστορία Ὀδυσσεῶς. Δ' φ. 128α-131β.
91. Λόγγου, Ποιμενικά (Βιέννη 1792). Δ' φ. 132α-133α.
92. Ἐπικτήτου, Ἐγχειρίδιον. Δ' φ. 133α-135α.
93. Θεοφυλάκτου Σιμοκάττου, Περί διαφόρων φυσικῶν ἀπορημάτων (1596). Δ' φ. 135α-137α.

94. Εδσταθίου, Τὸ καθ' Ὑσμὴν καὶ Ὑσμηνίαν δράμα (Βιέννη 1791).
Δ' φ. 1376-139α.
95. Βικεντίου Δαμωδοῦ, Ἐπίτομος Λογικὴ κατ' Ἀριστοτέλην καὶ Τέχνη
ρητορικὴ. (Βενετ. 1759). Δ' φ. 1396-1406.
96. Σαμουήλ Ραββί, Πόνημι χρυσοῦν (Λειψία 1769). Δ' φ. 1406-1426.
97. Λυσίου ρήτορος, Λόγοι λδ'. Δ' φ. 143α-1446.
98. Ἀμμωνίου, Περὶ ὁμοίων καὶ διαφορῶν λέξεων. Δ' φ. 1446-1526.
99. Ἐρεννίου Φίλωνος, Περὶ διαφορᾶς σημασίας. Δ' φ. 153α.
100. Λεσδῶνακτος, Περὶ σχημάτων (1739). Δ' φ. 153α-157α.
101. Ἀλκίφρονος ρήτορος, Ἐπιστολαί (Λειψία 1715). Δ' φ. 157α-160α.
102. Μελετίου Πηγᾶ, Περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, ὡς ἐν εἶδει ἐπιστολῶν
(Κωνσταντινούπολις 1628). Δ' φ. 160α-1606.
103. Γαβριήλ τοῦ Σεβήρου, Κατὰ τοῦ λέγοντος τοὺς Γραικοὺς σχισματι-
κοὺς. Περὶ τῶν πέντε διαφορῶν. Δ' φ. 1606-162α.
104. Ἀριστοφάνους, Κωμωδίαι (Πλοῦτος, Νεφέλαι, Βάτραχοι, Ἴππῆς, Ἀ-
χαρνῆς, Σφήκες, Ὀρνιθες, Εἰρήνη, Ἐκκλησιαζούσαι). Δ' φ. 1626-165α.
105. Ἀρισταινέτου, Ἐπιστολαί. Δ' φ. 165α-1656.
106. Συναίου, Ἐπιστολαί, (Βενετ. 1782). Δ' φ. 1656-1686.
107. Θεοφάνους τοῦ Κεραμέως, Ὀμιλίαι (Παρ. 1644). Δ' φ. 1686-178α.
108. Εὐναπίου Σαρδιανοῦ, Βίοι φιλοσόφων καὶ σοφιστῶν (ἴσως χειρό-
γραφο). Δ' φ. 1786-180α.
109. Πλουτάρχου, Ἔργα, τ. 1-3. Δ' φ. 180α-218α.
110. Ξενοφῶντος, Κύρου ἀνάβασις. Δ' φ. 218α-2206.
111. Γενναδίου, Ὀμιλία περὶ τοῦ μυστηριώδους σώματος τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δ' φ. 221α.
112. Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, Περὶ ἀχράντων Μυστηρίων. Δ' φ. 2216.
113. Μελετίου Συρίγου, Περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς Μετουσίωσης. Δ' φ. 222α.
114. Συνοδικὸς Τόμος κατὰ τῆς τετράδος καὶ τῆς αἰρέσεως τοῦ Καρυο-
φύλλη. Δ' φ. 222α.
115. Βίωνος, Εἰδύλλια. Δ' φ. 222α.
116. Μόσχου, Εἰδύλλια. Δ' φ. 2226.
117. Ἐρμογένους, Ἐρμηνεία εἰς ρητορικὴν. Δ' φ. 223α-2266.
118. Ἐρμογένους, Τέχνη ρητορικὴ διαιρετικὴ, τ. 1-4. Δ' φ. 227α-2426.
119. Ἐρμογένους, Περὶ ἰδεῶν, τ. 1-2. Δ' φ. 227α-2426.
120. Θεοφυλάκτου, Ἐρμηνεία εἰς τὰ τέσσαρα ἱερὰ Εὐαγγέλια (Λειψία
1761). Δ' φ. 247α-264α καὶ 276α-2796.
121. Εὐθυμίου Ζυγαδηνοῦ, Ἐξήγησις εἰς Ψαλτήριον, τ. 1-2. Δ' φ.
264α-276α.

122. Εὐγενίου Βούλγαρη, Λύσεις τινῶν ἀπορρήτων πρὸς Ἡσαΐαν ἐξ Ἰωαννίνων. Δ' φ. 280α-280β.
123. Σειρὰ τῶν Πατέρων εἰς τὸ μαρτύριον Ἰῶβ (Βενετ. 1792). Η' φ. 2α-5β.
124. Γερασίμου τοῦ Κρητὸς ἐπισκόπου Χερρονήσου, Λόγοι κβ' καὶ λόγοι δημηγορικοὶ καὶ πανηγυρικοὶ καὶ στιχουργικὰ ἐγχειρίδια. (Βιβλίον καλούμενον Θεωρία Ὁρθόδοξος θεολογική... Γερασίμου Καλογνώμονος. Βενετ. 1793). Η' φ. 5β-6β καὶ 199α-200β.
125. Γεωργίου Σκαρλάτου, Ψυχὴ τῶν κτηνῶν, νέον σύστημα καὶ ζωτικὸν πνεῦμα, μετάφρ. ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ. (Ἀνεκδοτὸ πρβλ. Ζαβίρα, Νέα Ἑλλάς, σ. 237). Η' φ. 7α-37β.
126. Ροβέρτου Βελλαρμίνου, Περὶ ἀναβάσεως τοῦ νοῦς εἰς Θεὸν (Κολωνία 1617). Βαθμίδες α'-ιε'. Η' φ. 38α-48α.
127. Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου, Ἀσκητικά (Λειψία 1770). Η' φ. 48α-61α.
128. Ἰωάννου Λιτίνου, Ὁδηγία τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς ζωῆς (1774). Η' φ. 65β-77α.
129. Νικοδήμου ἱεροκλήρυκος, Λόγοι ψυχωφελεῖς, ἦτοι Ρομφαία δίστομος κατὰ τοῦ διαδόλου (1788). Η' φ. 77β-85α.
130. Ἰωσήπου τοῦ Μοισιόδακος, Θεωρία τῆς γεωγραφίας (Βιέννη 1781). Η' φ. 85β-89β.
131. Εὐθυμίου Ζυγαβηνοῦ, Πανοπλία δογματικὴ (1710). Η' φ. 90α-103β.
132. Ἰωάσαφ Κορνηλίου, Λόγοι ἠθικοὶ, πανηγυρικοὶ καὶ ἐπιτάφιοι (1788). Η' φ. 104α-140β.
133. Ἰωάσαφ Κορνηλίου, Ἐγχειρίδιον ρητορικὸν περὶ τοῦ ἐξυφαίνειν διδαχάς. Η' φ. 141α-143α.
134. Ἀντωνίου Μανουήλ, Τρόπαιον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως (1791). Η' φ. 143β-153β.
135. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐπιτομὴ εἰς τὰς Ἐπιστολάς Παύλου, ἐκ τῶν Χρυσοστομικῶν, τ. 1-2. (Migne P. G. τ. 94-96). Η' φ. 154α-193β.
136. Ἐκ τῶν Ὁμηροκέντρων. Η' φ. 194β-195β.
137. Βασιλείου τοῦ Μακεδόνης, Παραινέσεις εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Λέοντα τὸν Σοφὸν (1691). Η' φ. 196α-197β.
138. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Χριστὸς Πάσχων. Η' φ. 197β-198β.
139. Περὶ ματαιότητος κόσμου (ἀποφθέγματα). Η' φ. 201α-202β.

Δημήτριος Σ. Γκίνης